

הקיסר המודח: ידו של גורודיש

יוגוסלביה, מאז תום מלחמת העולם השנייה, זכה בנצחון מדיני עצום בוועידת הבלתי-מזדהות שנערכה בקובה. טיטו הפעיל מנהיגות וכישרון דיפלומטי בלתי מבוטל, הצליח לשמור על עצמאותה של הוועידה ומנע גלישה למחנה הסובייטי. כששב לבלגראד, בשבוע שעבר, נתקבל כגיבור בהפגנת המונים.

העסקנה מוראנת. לעומת העם היוגוסלבי, שהפגין אהדה אמיתית לטיטו, גילו העסקנים הוותיקים של המפלגה הקומוניסטית היוגוסלבית עצבנות ודאגה. מזה חודשים רבים מצהיר טיטו על כוונותיו להנהיג רפורמה מרחיקת

המרשל יוסף ברוז'טיטו
מטע'צלב נגד הוותיקים

לכת במדינה ובמפלגה, להצרת המנגנון וליישום שיטת רוטציון כמישקל נגד למנגנון המסורבל ולזכויות היתר שלו.

עוד לפני מסעו לקובה הזמין טיטו לבית הנופש שלו בבריוני 100 עסקנים בכירים והודיע להם, שזכויות-יתר מימי הפרטיזנים לא יחסנו אותם בפני הרוטציה. טיטו גמר אומר להיפטר מרוב חברי „המישפחה הלוחמת“, שזכו בתפקידיהם בזכות פעילותם במחתרת לפני 35 שנים, ולאיש את רוב משרות המפתח בצעירים מוכשרים. טיטו מאוכזב מאד מכישלונה של המנהיגות הקולקטיבית, שכוונן לפני 10 שנים.

הוא נחל הצלחות לא מבוטלות בדמוקרטיזציה הכל-כלית ובשיתוף הפועלים בהנהלות המפעלים, אבל הבעיה הלאומית עדיין מטרידה מאד את מישרו. רק 42 אחוז מתושבי יוגוסלביה הם סרבים. מילבד 23 אחוז של קרואטים, והמיעוטים הסלובניים והמאקדונים הגדולים, חיים ביוגוסלביה גם אלבנים, הונגרים, רומנים וצוענים. בעיית הלשונות והתזות הלאומית היא בעלת מישקל ריגשי עצום. ולתסיסה החברתית והתרבותית יש, לעיתים קרובות, מניעים לאומיים. אפילו סובייניסטיים. לפי הרפורמות החדשות של טיטו, יצטרכו כל נבחרים המפלגה ושליחיה במסודות המדינה לעמוד לבחירה פעם בשנה. הורחבו סמכויותיה של המועצה לביקורת, ולהלם-צותיה בענייני טוהר-מידות יהיה מישקל רב בקביעת גורלם של המועמדים לבחירה.

טיטו הישיש אימץ לעצמו סיגנון ראדיקלי חדש, המזכיר במיקצת את המערכה שניהלו המשמרות האדומים בסין נגד הביורוקרטיה, באמצע שנות ה-60. בראש העסקנים שהתייצבו נגד טיטו, עמד מזכיר הנשיאות לשעבר, סטאן דולאנק, שהודח עתה מתפקידו. טיטו לא נח על עלי הדפנה הקובאיים שלו. עם שובו חידש את מסע-הצלב נגד הוותיקים. כמה מהם קיזו, שעמדותיו ככנס בקובה יגרמו לקרע עם מוסקבה. שימתן את טיטו, אבל הם טעו. כנראה שאין דבר מצליח כמו ההצלחה, וליאונרד ברו'ניב קיים את הצהרות הידידות שלו לטיטו ממאי '79. העיתונים הסובייטיים פראבדה ואיוווסטיה פירסמו את הנוסח המלא של נאומו טיטו בקובה, לראשונה מאז הקרע שלו עם סטאלין ב-1948.

בוקאסה עצמו השתתף בטכס המזווע, ועורר בכך גל מחאות חסרת-תקדים לא רק באירופה, אלא גם באפריקה. לפני שנים אחדות הכתיר את עצמו כקיסר בטכס מפואר, שמחירו עלה על ההכנסה הלאומית השנתית של הממלכה כולה. בוקאסה נהג בקיסרות המרכז-אפריקאית כאילו היתה נחלתו הפרטית. הוא נהנה אישית מכל משאבי ארצו, בעזרת הרפתקנים ויוזמים זרים. בכללם גורודיש.

לשיאו הגיע בוקאסה בתחילת השנה. ידיעות בדוקות לחלוטין אישרו את השמועות, שבינואר ובאפריל 1979 הוצאו להורג בבאנגי בין 100 ל-200 ילדים, הלמדי בתני הספר שסירבו ללבוש תלבושת-אחידה. החנות היחידה בבאנגי, המוכרת תלבושות כאלה, היא בבעלותה של אשת הקיסר. הפירסומים על זוועה זו בעיתונות הצרפתית יצרו לחץ עצום על נשיא צרפת, ואלרי ז'יסקר-ד'אסטן, להפסיק את הסיוע הכלכלי לבוקאסה. השגרירות המרכז-אפריקאית בפאריס אישרה רשמית את הסיפור, אבל בוקאסה פתח בפעולות דיכוי נמרצות נגד מדליפי הסיפור. שבוע לפני הדחתו הפתאומית של בוקאסה, בידי מי שקדם לו בשלטון, דיווח לה'מונד הצרפתי, כי הוצאו להורג בבאנגי 40 לוחמי-חופש, בעוון הדלפת סיפור רצח הילדים לחו"ל. גל הדיכוי החדש התחיל אחרי שוועדת-חקירה של אירגון המדינות האפריקאיות הגיעה למסקנה שירידו של גורודיש, הקיסר בוקאסה, השתתף באורח אישי בטבח הילדים.

בעת המהפכה היה גורודיש בארץ. אבל במיכרות שלו בקהילה המרכז-אפריקאית נותרו מיספר ישראלים, ביניהם בן אחותו. ייתכן שגורודיש יבקש להשאיר את זיכיון היהלומים בידיה ולהתחנף לשליט החדש, אלא שאז תהיה לו בעיה: מה יקרה אם יצליח בוקאסה לחזור לשלטון?

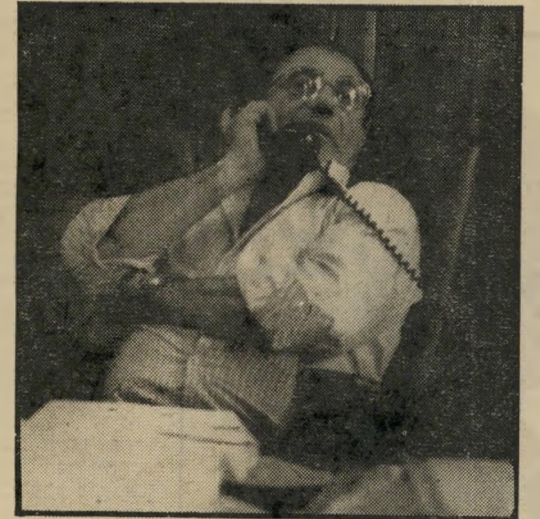
יוגוסלביה: טיטו

מסלק את

„המישפחה הלוחמת“

אילו היה לנדאו שר בממשלתו של יוסף טיטו, ולא של מנחם בגין, היה עף, כנראה, ממישרתו, בעיקבות הטיהור שעורך עתה נשיא יוגוסלביה בקרב עסקניו. יוסף ברוז'טיטו, 87, מנהיגה הבלתי מעורער של

קשה להימנע מאהדה למאמציו של האלוף (מיל), שמואל גונן, לטהר את עצמו ממסקנות ועדת אגרנט. אמינותה של ועדה זו היא בשפל המדרגה, ואין ספק שגנרלים רבים זכו לטיפול חריף, תוך כדי נסיגנות אקרוסטיים ממש לזכות את הדרג המדיני. עם זאת, זה בכל זאת קצת משעשע לשמוע את גונן מגן בשצף

האלוף שמואל „גורודיש“ גונן
פשוט מ'פלטצ

קצף כזה על שמו הטוב. רק בישראל, המבודדת את עצמה בהדרגה, אבל בעיקבות, מכל הקהילה הבינלאומית, אפשר להיות ידו של הקיסר המרכז-אפריקאי בוקאסה, ועדיין לזכות ביוקרה חברתית כלשהי. גונן, שהפך בשנים האחרונות איש-עסקים בינלאומי, נהנה מזכיון לכרית יהלומים בקיסרות. הוא נחשב לאיש סודו של הקיסר, שהודח בשבוע שעבר מהשלטון ונאלץ להימלט מארצו. בעוון ה'דילפה'. הקיסר בוקאסה היה פשוט מיפלטצ, דיקטטור מושחת, שטוף בשיגעון-גדלות ושופך-דמים מובהק. עוד בתקופתו הדמוקרטית, כשהיה רק נשיא, התפרסם בכך שהוציא להורג עשרות אסירים פליילים ופוליטיים במרכז הבירה, באנגי, במכות באלות-עץ.

הטריפים של הסיי-איי

● יצירת חשיפות להיפגוזה.

כמו הנאצים השתמש גם גוטליב באסירים, שפותו להשתתף בניסויים בהבטחות של חנינה או הפחתת עונש. במיקרה מוזעזע במיוחד ערכו סוכני הסיי-איי ניסויים באליאסדי בשבעה אסירים, במשך 77 ימים. כולם סבלו מהתוצאות הפסיכולוגיות והגופניות כל ימי חייהם. ד"ר פרנק אולסון, מדען בעל שיעור קומה ואיש מישפחה יציב ומאושר, השתתף בניסוי מרצונו, וסבל מאז מת"ס מונת רדיפה עזה, שהסתיימה בהתאבדותו בקפיצה מחלון מלונז בניו-יורק.

הצנזור כגן. ג'ון מארקס מאשים את הסיי-איי אי גם בשימוש בשיטות פסיכיאטריות מקובלות, כמו מכות חשמל, לשינוי קיצוני בדפוסי התנהגות, ובכך גם להריסת אישיותם של קורבנות הניסוי.

לשם כך השתמש גוטליב בקרנות סודיות, ללא כל פיקוח, ותוך הגנת הצנזורה הצבאית מכל חשיפה עיתונית. אית, כדי לשכור את שירותיו של ד"ר אוון קאמרון, פסיכיאטר בעל שם עולמי, שהיה נשיא האיגוד הפסיכיאטרי הבינלאומי. חוליו של קאמרון הוחזקו במחלקה פסיכיאטרית לגיטימית, אבל היו למעשה אסירים לכל דבר. החברה הדמוקרטית האמריקאית לא העניקה להם הגנה כלשהי. ישראלים שגדלו על סרטים והוליוודיים, שבהם תוארו סוכני הביון האמריקאי כדמויות מוסריות וזקופות-קומה, יתחללו לקרוא על מעללי הסיי-איי.

לאמינות הספר מוסף כישרונו של מארקס, בתיאור דמויות מורכבות ורב ממדיות, כמו האפיון הבא של יוזם הוועות, סידני גוטליב. גוטליב, כותב מארקס, היה מדען מבריק והגיע למשרתו הרמה בגיל 33. הוא התגבר על גימגום קל ורגל שטוחה ועשה קריירה של ממש בסיי-איי. אורח חייו היה בלתי-שיגרתי. הוא ומישפחתו גרו בביקתה ששופצה מחוץ לוושינגטון. הוא נהג להשכים כל בוקר ב-5.30, לחלוב את עיניו (גוטליב שתה רק חלב עיזים) ולעבוד כמשקן. הוא גידל עצים למכירה בחג המולד, ולגבינה שלו יצא שם בכל הסביבה. מכרו תיארו אותו כאינטלקטואל, הומניסט צנוע אבל קשות, שראה את מעשיו כליגיטימיים בהחלט לצורך המילחמה בקומוניזם.

כנראה שהדמויות המציאותיות מעניינות הרבה יותר מאשר הגימגום-בונדים למיניהם, שהמיתוס שלהם נשארן רק הסנדביצים. אותם נושאים פקיד הבנק וסוכני הביטוח, בתיקים שהונצחו על-ידי 007.

ג'ון

מארקס

„המוסד“ האמריקאי, סיי-איי, נהג להשתמש בעינור יים, בשוקים חשמליים ובסמים מסוכנים — שיטות שלא היו מביישות את הגיסטאפו. על כך מספר ג'ון מארקס בספרו חיפושים אחר המועמד המנצח, שיופיע בלונדון בסוף החודש.

מארקס מאשים את ראשי הסיי-איי בשנות ה-50' בעריכת ניסויים פסיכולוגיים-כימיים בנוסח יוסף מנגלה, כדי למצוא דרכים להשפעה ולשליטה בסוכנים, וכדי לחולל שינויים ממשיים באישיותם של ראשי שירותי ביון יריבים, בעיקר סובייטים.

- בעיקר רווח הצינוק באליאסדי. סוכני המוסד הוכשרו להשתמש בסם לצורכי חקירה, ובקורסים מיוחדים לביון סיממו הצעירים איש את רעהו. הגנבת גלולות לקפה היתה מעין מעשה קונדס חינוכי, חלק מתוכנית הלימודים. אלא שעיסוק חובבני כזה לא סיפק את ראש מחלקת המחקר של המוסד, אינטלקטואל תימהוני ובעל תואר דוקטור לחימיה. סידני גוטליב, הוא הקים קרן-סודית של מיליוני דולרים, שעסקה בשכירת אנפים שלמים בבתי-חולים פסיכיאטריים. לשם ניסויים שיטתיים. מטרת הניסויים הוגדרו בז'ארגון מדעי מקפיד דם על-ידי גוטליב עצמו:
- שינויים מיניים:
- השפעה חימית על מנגנוני הזיכרון.
- הריסת אמינות הקורבן על-ידי גירוי להתנהגות חריגה או מורדה.
- שינוי דפוסי התנהגות המינית.
- יצירת תלות.